

สุนทรีย์จากการสะท้อนความรื่นรมย์ของชีวิตในผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม ณัฐนันท์ ศิริเจริญ

Aesthetics from Reflection of the Delight of Life in Abstract Art Painting

Nattanun Siricharoen

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสมุทรปราการ 10540

Faculty of Communication Arts, Huachiew Chalermprakiet University, Samut Prakan Province, 10540

*Corresponding author. E-mail: nattanun2004@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้สึกและจินตนาการของผู้ชมที่มีต่อผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม และเพื่อวิเคราะห์ประโยชน์ของผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมที่มีต่อผู้ชมและสังคม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการให้ชมภาพและพูดเขียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อภาพจิตรกรรมที่ผู้วิจัยวาดขึ้นมา จำนวน 3 ภาพ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่กำหนดไว้เป็นนักศึกษา นักวาดภาพอิสระ พนักงานบริษัทเอกชน ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ด้านสื่อดิจิทัล รวมจำนวน 30 คน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ 1 ความรู้สึกและจินตนาการของผู้ชมที่มีต่อผลงานศิลปะนามธรรม ในด้านเคลื่อนไหว สนุกสนาน ร่าเริง สูงสุดคือ ร้อยละ 83.3 เหมือนสายตาจับจ้องมองผู้คนตลอด สูงสุดคือ ร้อยละ 66.7 คล้ายคนกำลังยิ้มให้เราเวลาชมภาพ สูงสุดคือ ร้อยละ 80.0 ปัจจัยที่ 2 ประโยชน์ของผลงานศิลปะนามธรรมที่มีต่อผู้ชมและสังคม ในด้านความเพลิดเพลิน ดูแล้วสบายใจ ไม่เครียด คิดฝันได้กว้างไกล ระดับมากที่สุดคือ ร้อยละ 66.7 (ค่าเฉลี่ย = 4.67) ด้านการนำแนวคิดไอเดียไปใช้ในการทำงานอื่นๆ ระดับมาก คือ ร้อยละ 66.7 (ค่าเฉลี่ย = 3.93) โดยค้นพบว่า ประโยชน์ของผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมนั้น คือ สามารถสร้างสุนทรีย์ภาพให้กับผู้ชมได้อย่างอิสระตามจินตนาการและประสบการณ์ที่แต่ละคนพบเจอมา ทำให้เกิดความสุขในการชมภาพอย่างไร้ข้อจำกัด และสามารถนำแนวทางนี้ไปต่อยอดในการสร้างสรรค์สิ่งอื่นๆ ได้ด้วย

คำสำคัญ: สุนทรีย์ จิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม ภาพสะท้อน ความรื่นรมย์ ยิ้มเข้าไว้

Abstract

This research aims to explore the feelings and fantasies of the audience on abstract art painting. This is to evaluate the benefits of abstract art painting which is designed for viewers and society. The qualitative research methodology has been applied for this research. By observing, expressing, and writing the reviews of the three paintings which are drawn by the researcher himself. The opinions are selected from 30 of students, freelance writers, employees, government executives, and academics in the field of communication. The research found that the first variable is the feeling and the imagination of the audience. The abstract art has been shown in the funniest motivational movement at the 83.3 percent. This looks like the eyes stare at the people all the time at the highest is 66.7 percent. And it looks like someone is smiling to the audience at 80.0 percent. The second variable is the benefits of abstract art painting to the audience and society in term of the satisfaction, not feeling stress at 66.7 percent (Mean =4.67) which were found in the highest level. In term of using the ideas from the painting which can be applied to other works at 66.7 percent (Mean = 3.93) were found in the high level. The benefit of abstract art painting is to create aesthetics for the audience easily. This is by the imagination and experience that each person encounters. It makes audience pleasure to see the images without restrictions, and this can be used to shape the other creativities.

Keywords: Aesthetics, Abstract Art Painting, Reflection, The delight of life, Keep smiling

บทนำ

ผู้วิจัยต้องการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม โดยนำแรงบันดาลใจมาคิดต่อยอดถึงความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ผลงานตามขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การพิจารณาถึงรูปแบบหรือลักษณะของตัวผลงาน เทคนิคหรือวิธีการที่จะสร้างผลงาน เนื้อหาของผลงานหรืออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาให้ผู้ชมได้รับสุนทรียภาพหรือก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ จนถึงสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ดังคำกล่าวของ ปิกัสโซ (Pablo Ruiz Picasso 1881-1973) ที่เคยแสดงความคิดเห็นไว้เมื่อปี ค.ศ.1923 ว่า “จิตรกรเป็นผู้สร้าง” (Maker) เพราะปิกัสโซถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามาก (เสวก, 2561) โดยช่วงต้นของการทำงานศิลปะนั้น ปิกัสโซได้ทำงานศิลปะแบบ Academic Art ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาศิลปะที่ทำกันอยู่ในสถาบันที่มีการเรียนการสอนด้านศิลปะในยุโรปสมัยก่อน โดยกำหนดให้ศึกษาจากธรรมชาติอย่างเคร่งครัดเป็นแบบแผนเป็นขั้นตอน (ชลุด, 2546) แต่ปิกัสโซไม่ต้องการดำเนินรอยตามการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบนั้น ซึ่งผู้วิจัยก็มีแนวคิดเช่นนี้เหมือนกัน โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ สมาพร (2556) ที่ได้นำเสนอสรุปไว้ว่า “การปฏิบัติการสร้างสรรค์ศิลปะถือว่าการวิจัยในตัวเองอยู่แล้ว เพราะมีองค์ประกอบเช่นเดียวกับกระบวนการวิจัยทุกประการ คือ ประการแรก ตั้งคำถามในสิ่งที่สนใจอยากหาคำตอบ ประการที่สอง กำหนดวัตถุประสงค์ขอบเขต ประการที่สาม ทำการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลทางด้านเนื้อหาและรูปทรง เพื่อนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ประการที่สี่ ทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือการวิจัยว่าสามารถสื่อสารทางความงามและความหมายได้ตรงกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ สุดท้ายประการที่ห้า นำแบบร่างที่เลือกแล้วมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ จากนั้นต่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวมข้อค้นพบทั้งข้อเด่นและข้อด้อยของกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะและตัวผลงานศิลปะ เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงให้เกิดความสมบูรณ์ที่สุดตามความคิดจินตนาการ”

ผู้วิจัยได้สืบค้นรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมของตนเอง ได้แก่ แนวคิดของ อิทธิพล (2550) ที่กล่าวว่า ศิลปะนามธรรมเป็นศิลปะที่ให้ความรู้สึกและแรงบันดาลใจ เป็นการใช้จินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึกและความไม่สมประกอบ ยากต่อการเข้าใจและตีความได้หลายแบบ ผู้ชมจึงต้องมีพื้นฐานในการทำความเข้าใจ “ภาษาของรูปทรง” หรือ “ภาษาภาพ” ที่เป็นรูปร่างหน้าตาของผลงานศิลปะ จึงจะสามารถเข้าใจแก่นความหมายหรือคุณค่าความงามที่อยู่ภายในผลงานศิลปะนามธรรมได้ โดยมีการจัดหมวดหมู่ของการสร้างสรรค์ศิลปะนามธรรมได้ดังนี้ (Wonderful, 2561) คือ 1) การสร้างสรรค์ด้วยรูปทรงเรขาคณิตที่เน้นการจัดองค์ประกอบศิลปะและสัดส่วนให้มีความสมมาตรหรือไม่มีก็ตาม มีความเรียบง่ายมองแล้วเข้าใจได้ทันที 2) การสร้างสรรค์ด้วยรูปทรงอิสระ ที่ไม่เน้นองค์ประกอบ แต่จะใช้รูปทรงหลากหลาย มีความซับซ้อนของตัวรูปทรงให้ความรู้สึกแปลกตา 3) การสร้างสรรค์แบบ Minimalist คือ การใช้สีที่สดในการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นภาพขนาดใหญ่ มีลักษณะเหมือนภาพพื้นหลัง (Background) ดูเรียบง่าย แต่ความน่าสนใจอยู่ตรงที่มีความชัดเจนและกล้าที่จะใช้สีระบายลงไป 4) การสร้างสรรค์แบบซับซ้อน ไม่เป็นระเบียบใช้สีหลากหลาย มุ่งเน้นให้อารมณ์ที่รุนแรง ใช้การละเลงสี สาดสี หยดสี เป็นภาพที่ไม่ต้องสื่อความหมายใดๆ

รวมทั้งยังใช้แนวคิดจากผลงานศิลปะ “แบบสำแดงพลังอารมณ์แนวนามธรรม” หรือ Abstract Expressionism ที่พัฒนาขึ้นมาโดยจิตรกรชาวอเมริกัน เช่น แจ็กสัน พอลล็อก (Jackson Pollock) และ วิลเลียม เดอ คู닝 (Willem de Kooning) ในช่วงทศวรรษที่ 1940 และ 1950 (Eva Cockcroft, 1985) ลักษณะผลงานของกลุ่มนี้มักจะโดดเด่นด้วยความฉับไวในการใช้จังหวะของฝีแปรงและสีหรือการทำเครื่องหมาย เพื่อแสดงความรู้สึกที่ไม่ยึดติดกับความเป็นจริง เน้นการสร้างสรรค์ผลงานแบบฉับพลันและรุนแรงตามสัญชาตญาณของศิลปินกลุ่มสำแดงพลังความรู้สึก (Expressionism) รวมถึงการใช้จิตไร้สำนึกของศิลปินกลุ่มเหนือจริง (Surrealism) ที่แสดงออกแบบเด็ดเดี่ยวชัดเจนจากจิตวิญญาณที่มีอิสระ โดยศิลปะแนวนั้นแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

ประเภทแรก คือ Action Painting เป็นชื่อที่บัญญัติโดยนักประวัติศาสตร์ศิลปะชื่อดังอย่าง แฮโรลด์ โรเซนเบิร์ก (Harold Rosenberg) ในปี ค.ศ. 1952 โดยมีวิธีการสร้างผลงานจิตรกรรมที่ใช้การเคลื่อนไหวของร่างกายแทบทุกส่วนไม่ว่าจะเป็น แขน ขา ไหล่ ฯลฯ สำแดงท่วงท่าในการใช้สีสร้างภาพให้ปรากฏขึ้นมา ศิลปินที่มีชื่อเสียงในแนวทางการนี้ ได้แก่ แจ็กสัน พอลล็อก (Jackson Pollock) ที่วาดภาพด้วยการวางผืนผ้าใบลงบนพื้นแล้วเอียงอย่างร่างกายไปรอบๆ และตัว

สะบัด สาด เทสี จากกระป๋องสีลงบนผืนผ้าใบจนกลายเป็นผลงานศิลปะ ด้วยวิธีการเหล่านี้ ศิลปินเชื่อว่าจะเป็นวิธีการ ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและแรงกระตุ้นภายในออกมาเป็นผลงานอย่างตรงไปตรงมาที่สุด

ภาพที่ 1 ผลงานศิลปะแนว Abstract expressionism ประเภทแรก คือ Action Painting Jackson Pollock (1952) ชื่อภาพ Yellow Islands <http://www.tate.org.uk/art/art-terms/a/abstract-expressionism>

ประเภทที่สอง คือ Color Field painting ชื่อของกลุ่มนี้ถูกตั้งขึ้นมาจากงานจิตรกรรมที่มีลักษณะพื้นที่ของสีกว้างใหญ่แบนราบแผ่กระจายเป็นคราบบนผืนผ้าใบ สร้างพื้นที่ต่อเนื่องกว้างไกลจนดูคล้ายกับท้องทุ่งของสีตามชื่อของประเภทผลงาน การทำงานศิลปะลักษณะนี้เน้นไปที่รูปทรงและร่องรอยของสีล้วน ศิลปินจะใช้วิธีการเท ราดหรือหยอดสีลงบนผืนผ้าใบให้ไหลจนเกิดเป็นร่องรอยและรูปทรงมากกว่าจะใช้พู่กันในภาพวาด สีล้วนเป็นอิสระจากเนื้อหา เรื่องราวหรือวัตถุประสงคใด ๆ หากแต่เป็นสาระสำคัญ เป็นความงามและความจริงแท้ด้วยตัวของมันเอง ศิลปินที่โดดเด่นในแนวทางนี้ได้แก่ เฮเลน แฟรงเคนเทลเลอร์ (Helen Frankenthaler) เป็นต้น

ภาพที่ 2 ผลงานศิลปะแนว Abstract expressionism ประเภทที่สอง คือ Color Field painting Helen Frankenthaler (1994) ชื่อภาพ All About Blue From <https://www.tate.org.uk/art/artworks/frankenthaler-all-about-blue-p12091>

นอกจากนี้ยังมีงานศิลปะอีกประเภทหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมของตนเองด้วย คือ ศิลปะแนว Non-objective Art หรือกลุ่มศิลปะนามธรรมที่ไม่นำเสนอรูปทรงของคน สัตว์ หรือวัตถุสิ่งของในธรรมชาติหรือเรื่องราวที่สื่อความหมายใด ๆ ให้รับรู้ (ภาณุ, 2561) หากนำเสนอแต่เพียงการประกอบกันของสี สันเส้นสายและพื้นผิวของภาพเท่านั้น ศิลปินผู้บุกเบิกซึ่งเป็นที่รู้จักมากที่สุดในกลุ่มนี้คือ เวสสะลี แคนดินสกี (Wassily Kandinsky) จิตรกรชาวรัสเซีย ผลงานชื่อ "Composition VIII" (1923) เป็นตัวอย่างที่สมบูรณ์แบบสำหรับภาพวาดลักษณะงานศิลปะประเภทนี้ ผู้ชมผลงานจะสังเกตเห็นตำแหน่งที่ระมัดระวังของรูปทรงเรขาคณิตและเส้น แต่ละเส้นที่ใช้วาดลงไป แม้ว่าชิ้นงานจะมีความเคลื่อนไหว แต่จะไม่พบความหมายหรือเรื่องที่ซ่อนอยู่ภายใน จะเห็นเพียงความเรียบง่ายในมุมมองของศิลปิน

ภาพที่ 3 ผลงานศิลปะแนว Non-objective Art Wassily Kandinsky (1923) ชื่อภาพ Composition VIII <https://www.wassilykandinsky.net/work-50.php>

จากข้อมูลดังกล่าว สามารถวิเคราะห์สรุปประเด็นสำคัญที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดผลงานแนวศิลปะนามธรรมได้ว่าเป็นการสร้างสรรคผลงานศิลปะเพื่อให้ผู้สร้างได้ทำตามความต้องการของจิตใจและส่งเสริมให้ผู้ชมงานให้รู้จักคิด (วิรัชพัชร, 2561) เพราะศิลปะ คือ สื่อภาษาชนิดหนึ่ง (Art is the language) เป็นภาษาภาพซึ่งมีลักษณะการถ่ายทอดสิ่งที่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ให้ปรากฏในรูปแบบศิลปะ ผ่านทัศนธาตุต่างๆ เช่น อาจเป็นลักษณะเส้น รูปร่าง รูปทรง ทิศทาง แสงเงา สี และอื่น ๆ ทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

ด้านทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมครั้งนี้ คือ ทฤษฎีการแสดงออกทางศิลปะ (The Expressive theory of art) ที่เห็นว่า ศิลปะ คือ การแสดงออก (Art as expressive) แนวคิดของทฤษฎีนี้ให้อิสระต่อผู้สร้างงานมากที่สุด ศิลปินจะถ่ายทอดออกมาโดยยึดถืออารมณ์และจินตนาการของตนเองเป็นหลัก สิ่งสำคัญคือ มุ่งเน้นคุณค่าทางการแสดงออก (Expressive qualities) เพราะมองว่าศิลปะมิใช่เพียงเพื่อเสนอความงามในทางรูปทรงและสีสรรหรือเพียงแค่การเล่นแบบวัตถุและเรื่องราวในธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่แท้จริงแล้ว ศิลปะต้องการแสดงออกถึงอารมณ์ภายในของมนุษย์ออกมาให้ปรากฏ จุดแข็งของทฤษฎีการแสดงออกทางศิลปะ คือ ความมุ่งมั่นในการสื่อสารความรู้สึกและอารมณ์ของศิลปินต่อคนอื่น ๆ และเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ว่าศิลปะที่ดีขึ้นอยู่กับ การสื่อสารที่ประสบความสำเร็จเพื่อให้ผู้ชมได้รับผลกระทบจากอารมณ์หรือความรู้สึกเช่นเดียวกัน (Stuckismwales, 2018) และทฤษฎีการรับรู้ภาพ (Visual Perception Theory) ที่มีแนวคิดว่าการรับรู้ภาพคือความสามารถในการมองเห็นจัดระเบียบและแปลความหมายของสภาพแวดล้อม (DeLuca, 2018) สิ่งที่มีมนุษย์สามารถรับรู้ได้ด้วยสายตาและสมองมีการตอบรับอยู่ 4 ปัจจัย คือ สี (Color) ความลึก (Depth) รูปแบบ (Form) และการเคลื่อนไหว (Movement) ผสมผสานด้วยแนวคิดของทฤษฎีการรับรู้สัมผัส (Sensual Theory) ที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญด้านการสร้างความเข้าใจ (Understanding) และการแปลความหมาย (Interpretation) ต่อภาพที่ผู้ชมได้พบเห็น เพราะมนุษย์สามารถเข้าใจความหมายจากการรับรู้ภาพได้ด้วยสิ่งที่กระทำหรือเคยมีประสบการณ์มาแล้วในสิ่งนั้น ๆ

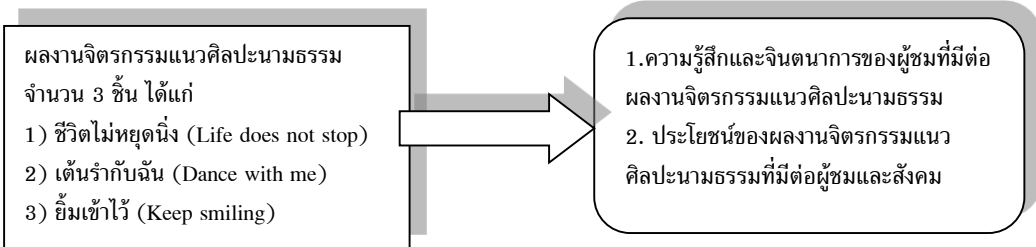
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผลงานของ อัจฉิมา เจริญจิตร์ ตนานนท์ (2559) ซึ่งสร้างผลงานที่มีแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติ เป็นเรื่องราวการเคลื่อนไหวเลื่อนไหลของสายน้ำที่เปรียบตั้งกระแสชีวิต ที่ต้องเผชิญจังหวะชีวิต สุข-ทุกข์ หมุนเวียน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความไม่เที่ยงของชีวิตด้วยสภาวะจิตที่เข้าใจกฎธรรมชาติและการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามธรรมชาติด้วยใจที่สมดุล จัดเป็นผลงานนามธรรมที่นำแสดงถึงความงามและความจริงจากความรู้สึกภายในแบบ “อวัตรีย” โดยมีแนวคิดและความเชื่อทางศาสนาตามปรัชญาฝั่งตะวันออก ซึ่งอัจฉิมาได้ทำการปฏิบัติวิปัสสนาเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงจนเข้าใจและตระหนักถึงหลักการเปลี่ยนแปลงที่เกิดตามกฎธรรมชาติอย่างลึกซึ้งสอดคล้องกับแนวคิดที่ ชาร์ลส์ เอส เพียร์ซ (Charles S. Pierce 1839-1914) วิลเลียม เจมส์ ชาวอเมริกัน (William James 1842-1910) และ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey 1859-1952) ที่นำเสนอไว้ว่าความจริงของการเรียนรู้ที่แท้จริงนั้นต้องเกิดจากประสบการณ์โดยตรงและสามารถนำไปใช้งานได้จริง จึงสามารถเรียกได้ว่าเป็น “หลักการ” โดยเรียกว่าเป็น “ปรัชญาปฏิบัตินิยม” (Pragmatism) หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ประสบการณ์นิยม” (Empiricism) หรือ อูปรกรณ์นิยม (Instrumentalism) และอีกหนึ่งผลงานศิลปะนามธรรมของอิทธิพล ตั้งโฉลก ที่ชื่อ “พลบค่ำ (Dusk)” ซึ่งภัณฑารักษ์ (Store keeper) ให้คำอธิบายไว้ว่า “การซ้ำของจุดและร่องรอยบนรูปร่างเรขาคณิตแสดงให้เห็นเจตนาของศิลปินที่กำลังเชื่อมโยงการซ้ำของทัศนธาตุกับระบบต่างๆ เช่น จังหวะการเต้นของชีพจร ลมหายใจเข้าออกและความต่อเนื่องของเวลาที่ไม่รู้จบ เป็นต้น ผลงานสะท้อนให้เห็นเขว่นของศิลปินในการใช้ระบบเรขาคณิตที่เรียบง่าย เพื่อนำไปสู่การทำควมเข้าใจในปรากฏการณ์อื่นที่อยู่รอบ ๆ ตัว” โดย เจตนา (2559) ได้นำเสนอไว้ว่า ศิลปะนามธรรมมิใช่มุ่งสู่ความสมบูรณ์ของรูปแบบ แต่มนุษย์จะสกัดเอาประสบการณ์จากโลกแห่งความเป็นจริงออกมาสร้างชิ้นเป็นงานศิลปะให้ได้มากกว่า โดย อิทธิพล ตั้งโฉลก เคยให้ข้อคิดสำหรับคนทำงานศิลปะไว้ว่า “คำถามง่าย ๆ สามข้อ ที่นักศึกษา ศิลปิน คนทำงานศิลปะต้องตอบให้ได้ว่า หนึ่ง ทำอะไร สอง ทำทำไม สาม ทำอย่างไร จะมีอยู่สามข้อนี้ ที่มีผลในการทำงานศิลปะที่มีระบบ” (พรทิพย์, 2555)

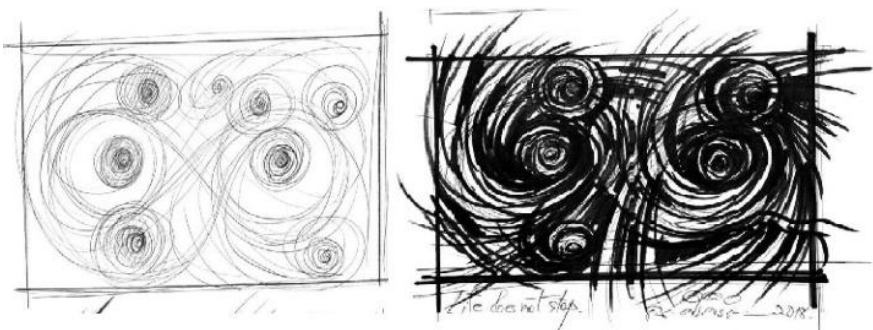
ภาพที่ 6 ผลงานศิลปะนามธรรมอิทธิพล ตั้งโกลก ชื่อภาพ พลบค่ำ (Dusk) สุจิตร์: ITHIPOL THANGCHALOK,
ABSTRACT : The Truth of Art.

จากแนวคิดต่าง ๆ และงานวิจัยด้านศิลปะทั้งหมดที่กล่าวมา ทำให้เป็นแนวทางที่ผู้วิจัยนำมาผสมผสานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมขึ้นมา จำนวนทั้งหมด 3 ชิ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการค้นหาข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ในช่วงเวลา ณ ขณะทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1. เพื่อสำรวจความรู้สึกและจินตนาการของผู้ชมที่มีต่อผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม 2. เพื่อวิเคราะห์ประโยชน์ของผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมที่มีต่อผู้ชมและสังคม
กรอบแนวคิดการวิจัย

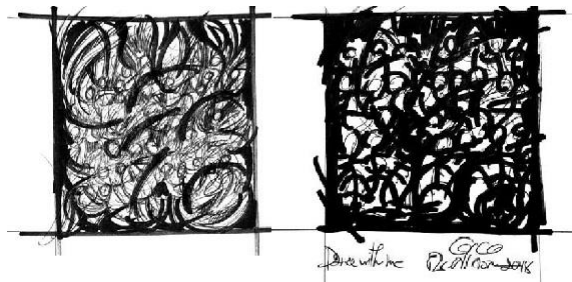
ผู้วิจัยได้ดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้คือ
1. ค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายความสนใจสร้างสรรค์ผลงานภาพจิตรกรรมของผู้วิจัย
2. ร่างภาพผลงานจิตรกรรมที่จะวาดและปรับเปลี่ยนแก้ไขจนกระทั่งองค์ประกอบของภาพลงตัว
3. สร้างผลงานจิตรกรรมจริงขึ้นมา ขนาดภาพ คือ 100 x 100 เซนติเมตร จำนวน 2 ภาพ และขนาด 200 x 130 เซนติเมตร จำนวน 1 ภาพ โดยใช้เทคนิคผสมบนแผ่นไม้

ภาพที่ 7 ภาพร่าง (Sketch) ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม ภาพที่ 1 ณัฐนันท์ ศิริเจริญ 2561
ชื่อภาพ ชีวิตไม่หยุดนิ่ง (Life does not stop)

ภาพที่ 8 ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม ภาพที่ 1 ณัฐนันท์ ศิริเจริญ 2561 ชื่อภาพ ชีวิตไม่หยุดนิ่ง (Life does not stop)
ขนาด 200 x 130 เซนติเมตร เซนติเมตร

ภาพที่ 9 ภาพร่าง (Sketch) ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม ภาพที่ 2 ณัฐนันท์ ศิริเจริญ 2561
ชื่อภาพ เต้นรำกับฉัน (Dance with me)

ภาพที่ 10 ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม ภาพที่ 2
ณัฐนันท์ ศิริเจริญ 2561 ชื่อภาพ เต้นรำกับฉัน (Dance with me) ขนาด 100 x100 เซนติเมตร

ภาพที่ 11 ภาพร่าง (Sketch) ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม ภาพที่ 3 ณัฐนันท์ ศิริเจริญ 2561
ชื่อภาพ ยิ้มเข้าไว้ (Keep smiling)

ภาพที่ 12 ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรม ภาพที่ 3 ณัฐนันท์ ศิริเจริญ 2561 ชื่อภาพ ยิ้มเข้าไว้ (Keep smiling) ขนาด 100x100 เซนติเมตร

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะวิธีการนี้ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น โดยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีจำเพาะเจาะจง ประกอบด้วย 1) นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ 2) นักวาดภาพอิสระ 3) พนักงานบริษัทเอกชน 4) ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ 5) นักวิชาการด้านสื่อสมัยใหม่ สื่อดิจิทัล รวมจำนวน 30 คน เก็บข้อมูลด้วยการให้ผู้ชมได้ดูภาพผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมที่ผู้วิจัยวาดขึ้นมา จำนวน 3 ภาพ หลังจากนั้นจึงสัมภาษณ์พูดคุย รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลเขียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อภาพจิตรกรรมแต่ละรูปด้วย

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ปัจจัย	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ %	ค่าเฉลี่ย Mean	ปานกลาง (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	มากที่สุด (ร้อยละ)	แปลค่า
ชาย		14	46.7					
หญิง		16	53.3					
	นักศึกษา	14	46.7					
	นักวาดอิสระ	8	26.7					
	พนักงานเอกชน	3	10.0					
	ผู้บริหารภาครัฐ	1	3.3					
	นักวิชาการ	4	13.3					
ความคิดเห็น	ข้อค้นพบ							
เคลื่อนไหว	เห็นด้วย	25	83.3					
	ไม่เห็นด้วย	5	16.7					
จับจ้อง	เห็นด้วย	20	66.7					
	ไม่เห็นด้วย	10	33.3					
ยิ้มให้	เห็นด้วย	24	80.0					
	ไม่เห็นด้วย	6	20.0					
เพลิดเพลิน				4.67		10 (33.3)	20 (66.7)	มากที่สุด
นำไปใช้งาน				3.93	6(20.0)	20 (66.7)	4 (13.3)	มาก

ผลการศึกษา ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ปัจจัยที่ 1 ความรู้สึกและจินตนาการของผู้ชมที่มีต่อผลงานศิลปะนามธรรม ในด้านเคลื่อนไหว สนุกสนาน ร่าเริง สูงสุดคือ ร้อยละ 83.3 เหมือนสายตาจับจ้องมองผู้คนตลอด สูงสุดคือ ร้อยละ 66.7 คล้ายคนกำลังยิ้มให้เราเวลาชมภาพ สูงสุดคือ ร้อยละ 80.0 2.ประโยชน์ของผลงานศิลปะนามธรรมที่มีต่อ

ผู้ชมและสังคม ในด้านความเพลิดเพลิน ดูแล้วสบายใจ ไม่เครียด คิดฝันได้กว้างไกล ระดับมากที่สุดคือ ร้อยละ 66.7 (Mean = 4.67) ด้านการนำแนวคิดโอเดียไปใช้ในการทำงานอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก คือ ร้อยละ 66.7 (Mean = 3.93)

โดยมีข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มนักศึกษา นักวาดภาพอิสระ พนักงานบริษัทเอกชน ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และสื่อดิจิทัล ที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อผลงานภาพจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมของผู้วิจัยไว้ โดยสรุปรวมข้อมูลสำคัญด้านความรู้สึกและจินตนาการของผู้ชมที่มีต่อทั้ง 3 ภาพ ได้แก่

1) ภาพชื่อ “ชีวิตที่ไม่หยุดนิ่ง” หรือ Life does not stop ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสำคัญ ๆ ที่เป็นไปในแนวทางเดียว คือ จะรู้สึกถึงการใช้โทนสีฟ้ามาอันดับแรก โดยให้ความเห็นว่าเป็นเหมือนการแทนค่าสายน้ำและสายลมที่หมุนเวียนไปเหมือนชีวิตมนุษย์ที่ตราบไต่ที่ยังมีลมหายใจที่ใช้ชีวิตหมุนวนเวียนไปแบบต่อเนื่อง มีความสนุกสนานสดใสของสีและลายเส้นในภาพ เทคนิคของภาพเห็นถึงการแตกสายของสีตามธรรมชาติในภาพ เหมือนการร่วงโรยของสังขารของมนุษย์ แต่ยังคงความสวยงามแม้เวลาผ่านไป.....ดูแล้วรู้สึกเหมือนไม่หยุดนิ่งไม่มีที่สิ้นสุดเหมือนอินฟินิตี้ (infinity).....ในภาพดูมีความเป็นอิสระกระจายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ไม่มีเส้นมาแบ่งมาตีกรอบ เปรียบเสมือนกับชีวิตคนที่ไม่มีการหยุดนิ่ง ...ภาพชีวิตที่ไม่หยุดนิ่ง ใช้เส้นโค้งที่แสดงถึงการเคลื่อนไหว ทำให้ภาพดูไม่หยุดนิ่ง เหมือนกับภาพนั้นดูมีชีวิตขึ้นมาจริง ๆ ที่กำลังเคลื่อนไหวไม่หยุดอยู่กับที่ เป็นต้น

2) ภาพชื่อ “เต้นรำกับฉัน” หรือ Dance with me ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสำคัญ ๆ ที่เป็นไปในแนวทางเดียว คือ จะมองเห็นเป็นภาพของผู้คนมากมายทั้งผู้หญิงผู้ชายกำลังเต้นระบำอยู่รอบ ๆ ภาพ โดยนึกถึงงานเฉลิมฉลองต่าง ๆ ที่มีขึ้นทั่วโลก เห็นถึงความสนุกสนาน จากสีที่ใช้ในภาพ อีกมุมมองหนึ่ง คือ ทำให้เห็นถึงความสามัคคีและความร่วมมือร่วมใจในการประกอบกิจการสิ่งใดที่อาจแทนค่าด้วยการเต้นระบำ รื่นเริง ว่าทำกิจกรรมใดต้องมีความรื่นรมย์และร่วมมือกันจึงสำเร็จได้ ภาพนี้จึงดูแล้วสนุกสนานไม่น่าเบื่อเพราะมีสีสัน รู้สึกอยากเต้นขึ้นมาทันทีเหมือนมีดนตรีในหัวใจ ....ดูแล้วเหมือนเป็นการเต้นรำของสีที่มาเต้นรำด้วยกัน.....ตอนแรกดูแล้วรู้สึกสับสนวุ่นวายแต่ดูนาน ๆ ไปกลับรู้สึกว่าเป็นระเบียบ เหมือนคนมีความคิดต่างกันแต่สามารถอยู่ด้วยกันได้.....รู้สึกเหมือนคนรักดนตรี คนที่มีดนตรีในดวงใจก็จะมีความสุข.....ดูแล้วตื่นเต้นสนุกสนานเหมือนอยู่ในงานเลี้ยงที่มีชีวิตชีวาดูแล้วมีความสุข.....ภาพนี้ใช้เส้นโค้งที่ตัดกันไปมาแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของสรรพสิ่งทั้งหลาย สีที่แต่งแต้มตัดกับเส้นโค้งเหมือนมีคนหลาย ๆ คนกำลังเต้นรำกันอยู่ จึงทำให้ดูแล้วรู้สึกนึกถึงความสดชื่นสนุกสนานกับเพื่อน ๆ เป็นต้น

3) ภาพชื่อ “ยิ้มเข้าไว้” หรือ Keep smiling ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสำคัญ ๆ ที่เป็นไปในแนวทางเดียว คือ มองเห็นรอยยิ้มมากมายในภาพ ซึ่งดูแล้วมีความเมตตาและมีความสุข เหมือนใช้ชีวิตด้วยรอยยิ้มและความมีสติ มีความสงบนิ่ง โดยมีลำแสงที่เปรียบเสมือนอร่ามออกมาจากภาพซึ่งเกิดจากรอยยิ้มเหมือนแสงสว่างและเป็นกำลังใจให้ก้าวเดินต่อไปอย่างมีความสุข หรือเหมือนแสงสว่างของปัญญาที่ใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ใช้โทนสีสร้างความสงบเยือกเย็น สอดคล้องกับรอยยิ้ม....มองเห็นการสื่อด้วยแนวตารอยยิ้มความสดใส แม้บางดวงตาดูปนเศร้า มองแรก ๆ ไม่เข้าใจ แต่พอมองนาน ๆ ไปกลับรู้สึกสบายตา รู้สึกดี....ดูแล้วเหมือนมีคนยิ้มให้เราตลอดเวลา.....ดูภาพนี้แล้วมีความสุข.....เหมือนมีคนจ้องมองมาที่เราแล้วยิ้มให้ จึงรู้สึกดี.....เวลาเจอเรื่องเครียด ๆ มา พอมองภาพนี้ ก็จะมีคนยิ้มให้เรา.....บางส่วนบอกว่าภาพอาจจะไม่ได้สื่อถึงรอยยิ้มชัดเจน แต่หากลองมองดูดี ๆ จะเห็นเป็นลูกตาและรอยยิ้มอยู่ในภาพนั้น เมื่อมองนาน ๆ ทำให้รู้สึกถึงการที่คนยิ้มให้เราทุกครั้งที่ได้ดูภาพนี้ จึงรู้สึกเหมือนมีคนคอยให้กำลังใจ เป็นมิตรกัน เป็นเพื่อนที่ปรารถนาดีต่อกัน...บางคนแสดงความคิดเห็นไว้ว่าอารมณ์แรกที่เห็นภาพนี้ รู้สึกเหมือนคนเราได้ถูกจับจ้องเฝ้ามองหลายแง่มุมทั้งแง่ดีและแง่ร้าย บ่งบอกให้ระมัดระวังในการกระทำ ทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะไม่สามารถเล็ดลอดสายตาที่จ้องมองอยู่ได้ เป็นต้น

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ถึงความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับแนวคิดของปีกลโซ (1923) ที่เคยกล่าวไว้ว่าจิตรกรเป็นผู้สร้างและเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามาก สอดคล้องกับผลงานภาพจิตรกรรมของผู้วิจัยที่ใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาคำตอบครั้งนี้เพราะเป็นผลงานศิลปะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากใหม่ตามความรู้ ทักษะเทคนิคในการสร้างผลงานและประสบการณ์ต่าง ๆ กับมุมมองชีวิตที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการสะท้อนคุณค่าของสาระเรื่องราวต่าง ๆ เป็นผลงาน

ศิลปะตามความพึงพอใจส่วนบุคคลที่ตั้งเป้าไว้ว่าจะเป็นตัวถ่ายทอดเรื่องราวได้เป็นอย่างดี โดยคาดหวังว่าผู้ชมจะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ชม คือ สามารถกระตุ้นให้เกิดแง่คิด เกิดปฏิกิริยาตอบสนองหรือเกิดสุนทรีย์ระรื่นรมย์ เพลิดเพลินใจจากผลงานจิตรกรรมชุดนี้ สอดคล้องกับความคิดของ สมาพร (2556) ที่สรุปไว้ว่าการสร้างสรรค์ศิลปะถือว่าการวิจัยในตัวเองอยู่แล้ว โดยผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่า ศิลปะนามธรรม เป็นศิลปะที่ให้ความรู้สึกและแรงบันดาลใจ เป็นการใช้จินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึกและตีความได้หลายแบบ (อิทธิพล, 2550)

ทั้งนี้ยังมีข้อแตกต่างกันในส่วนรายละเอียดของผลการวิจัยครั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลบางคน ยังอาจไม่มีพื้นฐานทางการพิจารณาวิเคราะห์ผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมหรือ ศิลปะแนว Non-objective Art (ภาณุ, 2561) ที่ไม่นำเสนอรูปทรงของคน สัตว์ หรือวัตถุสิ่งของในธรรมชาติใด ๆ ให้รับรู้มากนัก จึงยังไม่สามารถตีความจากภาษาภาพเพื่อสร้างความเข้าใจหรือนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ หรือการดำเนินชีวิตการทำภารกิจอื่น ๆ ได้อีกมากมาย

แต่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ยังคงสามารถตีความหมายจากภาพจิตรกรรมชุดนี้ได้ตามแนวคิดของทฤษฎีการแสดงออกทางศิลปะ (วิรัชพัชร, 2561) เพราะผู้ชมได้รับผลกระทบจากอารมณ์หรือความรู้สึกที่ผู้วิจัยคาดหวังให้เกิดขึ้นรวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการรับรู้ภาพและทฤษฎีการรับสัมผัส ที่คาดเดาได้ว่า มนุษย์มีความสามารถในการมองเห็นจัดระเบียบและแปลความหมายของสภาพแวดล้อม (DeLuca, 2018; Stuckismwales, 2018) สามารถสร้างความเข้าใจและแปลความหมายของภาพจิตรกรรมที่ผู้ชมได้พบเห็น เพราะอาจเคยมีประสบการณ์มาแล้วในสิ่งที่ภาพจิตรกรรมนำเสนอในผลงาน นอกจากนั้นผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของ อัจจิมา (2559) และเจตนา (2559) ที่สรุปไว้ว่า ผู้สร้างสรรค์ศิลปะนามธรรมที่มีแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติ แสดงความงามและความจริงจากความรู้สึกภายในแบบ “อวัตรัส” โดยมีได้มุ่งสู่ความสมบูรณ์ของรูปแบบในตัวผลงาน แต่จะสกัดเอาประสบการณ์จากโลกแห่งความเป็นจริงออกมาสร้างชิ้นเป็นผลงานศิลปะให้ได้ตามที่วางแผนไว้ในความคิดของตน

ผู้วิจัยจึงสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญได้ว่าผู้ชมผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมชุดนี้ทั้งภาพชิ้นที่ 1, 2 และ3 จะเกิดการวิเคราะห์ตีความหมายของภาพแตกต่างกันไปในรายละเอียดตามประสบการณ์เดิมหรือความพึงพอใจเฉพาะของตนเอง ด้วยการพิจารณาภาพจากสีเส้น สายและรูปทรงต่างๆ ในแต่ละภาพว่าคล้ายๆ กับสิ่งใดที่ตนเองนึกภาพออก คือ ยังคงดูว่าภาพนั้นๆ เขียนถึงอะไรก่อน แล้วจึงพิจารณาต่อไปว่าภาพนั้นทำให้เกิดความรู้สึกใดตามมา โดยผู้ชมส่วนใหญ่ยังคงแปลความหมายของภาพทั้งหมดเป็นไปตามที่ผู้วิจัยตั้งใจให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ความหมายและเกิดความรู้สึกนั้นๆ ขึ้น คือ เป็นภาพชีวิตของมนุษย์ที่ไม่หยุดนิ่ง ชีวิตของคนยังคงต้องมีความสนุกสนาน ร่าเริงและยังคงมีรอยยิ้มได้เสมอให้กับทุกๆ เรื่องราวของชีวิต

สรุปผลการศึกษา

จากการวิจัยเก็บข้อมูลความรู้สึกและจินตนาการของผู้ชมที่มีต่อผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมนั้น สรุปได้ว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เมื่อชมภาพแล้วจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ปลดปล่อย ไร้ข้อจำกัด รู้สึกสบาย ไม่ต้องกังวลกับรูปทรงใดๆ ในภาพว่าจะเป็นรูปร่างของสิ่งใด เป็นอะไร แต่สามารถปล่อยใจคิดจินตนาการไปตามประสบการณ์ที่ตนเองเคยพบเจอมา จึงรู้สึกรื่นรมย์ ไม่มีความเคร่งเครียดใดๆ ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลประโยชน์ของผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมที่มีต่อผู้ชมและสังคมนั้น ผู้วิจัยพบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับสูง เพราะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ เมื่อชมผลงานศิลปะนามธรรมนั้นจะทำให้จิตใจเป็นอิสระ ได้ใช้จินตนาการของตนเองอย่างเต็มที่ และก่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิดไปในเชิงสร้างสรรค์ นึกถึงความสวยงาม ความสนุกสนานเพลิดเพลินกับการใช้ชีวิต ลดความเครียดจากปัญหาต่างๆ รอบตัวไปได้ เพราะผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมนี้จะมุ่งเน้นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกและอารมณ์ของศิลปินเป็นสำคัญ ผลงานที่ปรากฏออกมาจะมีลักษณะที่ไม่สามารถระบุได้ว่าเหมือนหรือเป็นภาพอะไรเพราะเป็นลักษณะนามธรรมที่ศิลปินตั้งใจสร้างผลงานออกมาให้ดูมีความรู้สึกต่างๆ จากทัศนธาตุในภาพที่จะกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกจินตนาการอย่างอิสระ อันเป็นประโยชน์สำคัญส่วนหนึ่งในการต่อยอดขยายผลแห่งการพัฒนาศิลปะทุกแขนงต่อไปด้วยความคิดสร้างสรรค์อิสระที่ไม่ติดอยู่ในกรอบขอบเขตเนื้อหาของผู้หนึ่งผู้ใด

กลุ่มมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์

เพราะผู้วิจัยต้องการสร้างผลงานจิตรกรรมเพื่อเป็นการถ่ายทอดสำแดงพลังอารมณ์ที่มีอิสระในการสร้างสรรค์ ไม่ต้องกังวลกับรูปทรง ความเป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ใดๆ ให้มาจำกัดขอบเขตแห่งการปลดปล่อยอารมณ์สุนทรีย์ๆ จึงทำให้มีเสรีภาพในการตีความหมายได้อย่างกว้างขวางตามความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในชีวิตของผู้ชม จาก “ภาษาภาพ” ที่ผู้วิจัยนำเสนอในผลงานจิตรกรรมแนวศิลปะนามธรรมทั้ง 3 ภาพ

เอกสารอ้างอิง

- เจตนา นาควัชระ. (2559, มีนาคม 22). *นิทรรศการ นามธรรม : สัจจะแห่งศิลปะ ของ อิทิปอล ตั้งโฉลก*. สืบค้นวันที่ 2 กรกฎาคม 2561 จาก <http://www.thaicritic.com/?p=3119>
- ชลุด นิมเสมอ. (2546). *อาจารย์ศิลปะกับศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย*. ปาฐกถา ครั้งที่ 8, ออมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ, 2546.
- พรทิพย์ ทองขวัญใจ. (2555). *อาจารย์อิทธิพล ตั้งโฉลก*. สืบค้นวันที่ 2 กรกฎาคม 2561 จาก <http://www.artbangkok.com/?p=1283>
- ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์. (2561). *Abstract Expressionism ศิลปะที่สหรัฐอเมริกา ใช้เป็นอาวุธยุคสงครามเย็น?* สืบค้นวันที่ 1 กรกฎาคม 2561 จาก <https://themomentum.co/abstract-expressionism/>
- วอนเดอร์ฟูล. (2561). *Abstract Art ศิลปะที่ทำให้ความรู้สึกและแรงบันดาลใจ*. สืบค้นวันที่ 1 กรกฎาคม 2561 จาก <https://baipul-httpwwbloggercom.blogspot.com/2015/01/abstract-art.html>
- วิรัชพัชร บางโรย. (2561). *ความหมายของศิลปะ* สืบค้นวันที่ 19 กรกฎาคม 2561 จาก <https://sites.google.com/site/virunphatart/khwam-hmay-khxng-silpa>
- สมาพร คล้ายวิเชียร. (2556). การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ศิลปะ กรณีศึกษา “การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อผสม: ความกลัวในวิถีชีวิต” วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 เมษายน - กันยายน 2556, หน้า 115-125.
- สุจิตต์ : *ITHIPOL THANGCHALOK, ABSTRACT : The Truth of Art*, (กรุงเทพฯ มูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรม : แห่งกรุงเทพมหานคร, 2558), 94.
- เสวก จิรสุธิสสาร. (2561). “อะคาเดมิก อาร์ต และปิกาสโซ”. *บทความศิลปะจากเว็บไซต์วิทยาลัยช่างศิลป์* สืบค้นวันที่ 10 กรกฎาคม 2561 จาก <http://cfa.bpi.ac.th/sub5-7-11.html>
- อิทธิพล ตั้งโฉลก. (2550). *แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่งจำกัด.
- อัจฉิมา เจริญจิตร ตนานนท์. (2559). การศึกษาจิตรกรรมศิลปะนามธรรมโลกตะวันออกที่มีแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ สะท้อนปรัชญาความงามและความจริง ในแบบ “อัสวีลีย์”. *Veridian E-Journal, Silpakorn University วารสารวิชาการฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ* ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม 2559. หน้า 2349-2360.
- Eva Cockcroft. (1985). ‘Abstract Expressionism, Weapon of the Cold War’. In Francis Frcaaina ed., *Pollock and After: The Critical Debate* (Harper & Row 1985).
- Holly DeLuca. (2018). *What is Visual Perception? - Definition & Theory*. Retrieved July 24,2018 from: <https://study.com/academy/lesson/what-is-visual-perception-definition-theory-quiz.html>
- Stuckismwales. (2018). *The Expressive theory of art*. Retrieved July 20,2018 from: <http://www.stuckismwales.co.uk/theory/tblast/expressive.php>